

Dit profiel dient gelezen, geïnterpreteerd en gebruikt te worden in combinatie met de 'Leeswijzer profielen Natura 2000 versie 2026', waarin de noodzakelijke uitleg van de verschillende paragrafen vermeld is.

A143 Kanoet (*Calidris canutus*)

A. Algemeen

1. Kenschets

1.1 Beschrijving

De kanoet is een stevige middelgrote steltloper (lengte 23-25 cm) met een relatief korte snavel. Het zomerkleed is egaal roodbruin, het winterkleed is grijsig. De soort broedt in de hoogarctische toendra's rondom de Noordpool. De overwinteringsgebieden van de voor ons relevante populaties bevinden zich langs de kusten van West-Europa, West- en Zuid-Afrika. Kanoeten zijn in ons land alleen te vinden in kustgebieden. De in Nederland doortrekkende en overwinterende vogels zijn verdeeld over twee ondersoorten en twee flyway-populaties. De ondersoort *Calidris canutus canutus*, ofwel de 'Siberische kanoet' benut ons land tijdens de trek tussen broedgebieden in Siberië en overwinteringsgebieden in West- en Zuid-Afrika (Noord-Siberische/West- en Zuid-Afrikaanse flyway-populatie). Tijdens de voorjaars trek in mei pleistert deze populatie kort binnen onze landsgrenzen. De ondersoort *Calidris canutus islandica* ofwel de 'Groenlandse kanoet' broedt in Noord-Canada en Groenland en is van de nazomer tot in mei in ons land om te overwinteren (Noordoost-Canadese/Groenlandse en West-Europese flyway-populatie).

Bron: Saxifraga – Piet Munsterman

1.2 Relatief belang binnen Europa

De Noordoost-Canadese/Groenlandse en West-Europese flyway-populatie (ondersoort *islandica*) wordt geschat op 310.000-360.000 vogels, waarvan in Nederland ca. 18-36% verbleef tijdens de doortrek en ca. 8-19% in de winter in de periode 2015/16-2020/21. De Noord-Siberische/West- en Zuid-Afrikaanse flyway-populatie (ondersoort *canutus*) wordt geschat op 260.000-275.000 vogels, waarvan in Nederland ca. 5-15% verbleef tijdens de doortrek in de periode 2015/16-2020/21.

1.3 Aandeel van populatie in Vogelrichtlijngebieden

Het gemiddeld seizoensgemiddelde¹ van de kanoet betrof 64.500 vogels in de periode 2015/16-2020/21, waarvan zich ca. 100% binnen Vogelrichtlijngebieden met een instandhoudingsdoel voor de soort bevond. Zie paragraaf 4 voor meer informatie over het huidige voorkomen. Zie [de soortpagina op natura2000.nl](https://de-soortpagina.op.natura2000.nl) voor een overzicht van de gebieden met een instandhoudingsdoel voor de soort.

¹ De som van maandelijkse schattingen (tellingen en modelvoorspellingen voor juli-juni), gedeeld door 12. Seizoensgemiddelde is een maat voor de aanwezigheid van een soort in het gehele niet-broedseizoen waar afzonderlijke maandaantallen sterk van elkaar kunnen wisselen. Ze geven een betrouwbaarder beeld dan seizoensmaxima, waar toeval een grotere rol speelt.

B. Bescherming

2. Status

Kanoet *Calidris canutus* (A143), ondersoorten *islandica* en *canutus*. Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn (inwerkingtreding 1981). Voor Vogelrichtlijngebieden in Nederland relevant als niet-broedvogel.

3. Ecologie

3.1 Algemene beschrijving leefgebied

De kanoet is in Nederland vrijwel geheel gebonden aan de zoutwatermilieus en het getijdenritme van de Waddenzee en de zoute Delta. Het voedselbiotoop bestaat uit zandige of slikkige getijdenplaten. De kanoeten vormen bij het foerageren grote compacte groepen die in een enkele getijdencyclus een grote oppervlakte aan wadplaten afzoeken. Omdat de soort is gespecialiseerd op kleine tweekleppigen is de kanoet grotendeels gebonden aan getijdenplaten met grote dichtheden aan schelpdieren in de bovenste bodemlaag. Kanoeten gebruiken gemeenschappelijke hoogwatervluchtplaatsen en concentreren zich daarbij in enkele (zeer) grote groepen op specifieke locaties: onbewoonde kale hooggelegen zandplaten die bij hoog water droog blijven. Rust in deze gebieden is van groot belang.

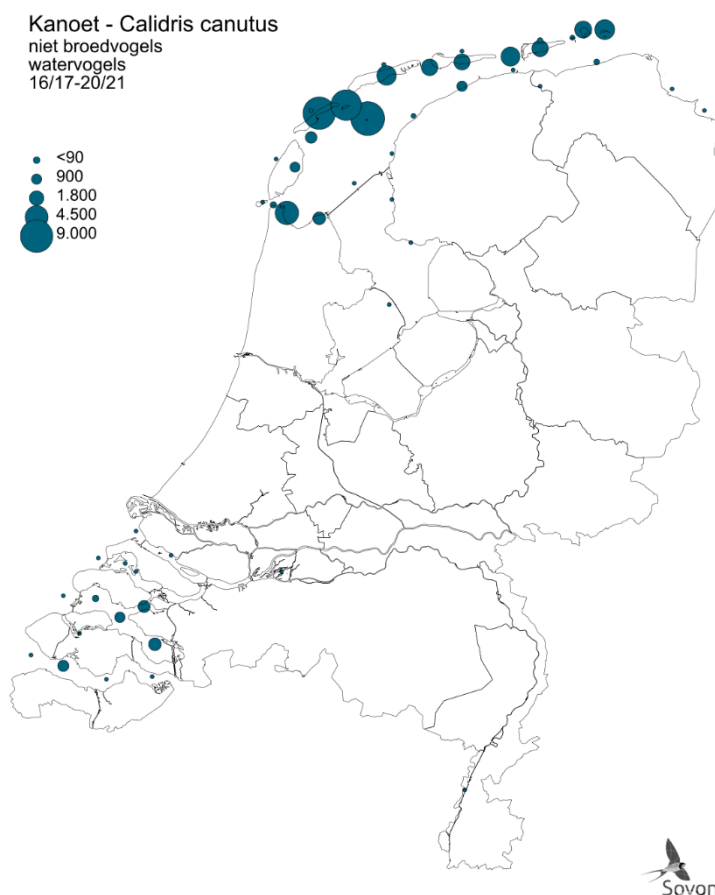
3.2 Voedsel

De kanoet is een voedselspecialist en is afhankelijk van kleine schaaldieren, waarbij ze nonnetjes *Limecola balthica* prefereren (Piersma & van Gils 2011). Als er geen nonnetjes beschikbaar zijn eet de kanoet ook andere kleine schelpdieren zoals kokkels en mosselen, maar deze hebben een geringere voedselwaarde. Omdat kanoeten schelpdieren in hun geheel doorslikken, mogen de prooien niet te groot zijn. De maximale grootte die de kanoet aankan, is bij de nonnetjes 18 mm, bij kokkels 17 mm en bij mosselen 20 mm. Ook eten kanoeten wadslakjes, waarvan hij ook de grootste maat kan verorberen.

C. Voorkomen, Staat van Instandhouding, drukfactoren en maatregelen

4. Huidig voorkomen

De op doortrek in Nederland pleisterende populatie van de Siberische kanoet (ondersoort *canutus*), omvatte naar schatting maximaal 12.900-37.100 vogels in de periode 2015/16-2020/21. Van de Groenlandse kanoet (ondersoort *islandica*) waren tijdens de doortrek in dezelfde periode naar schatting maximaal 97.300-190.000 vogels aanwezig en in de winter maximaal 44.600-100.000 vogels. De kanoet komt vrijwel uitsluitend voor in de getijdengebieden in de Waddenzee en de zoute Delta. In de Waddenzee vormt de soort grote concentraties op favoriete pleisterplaatsen, zoals op Griend, de Richel, de Vliehors en het Balgzand. Op deze pleisterplaatsen bevindt zich vaak tegelijkertijd een aanzienlijk deel van de Nederlandse populatie. In het Deltagebied komt de kanoet voor in het midden en oosten van de Oosterschelde en rond de Hooge Platen in de Westerschelde. Voor meer verspreidingsinformatie wordt verwezen naar de [soortpagina van Sovon](#).

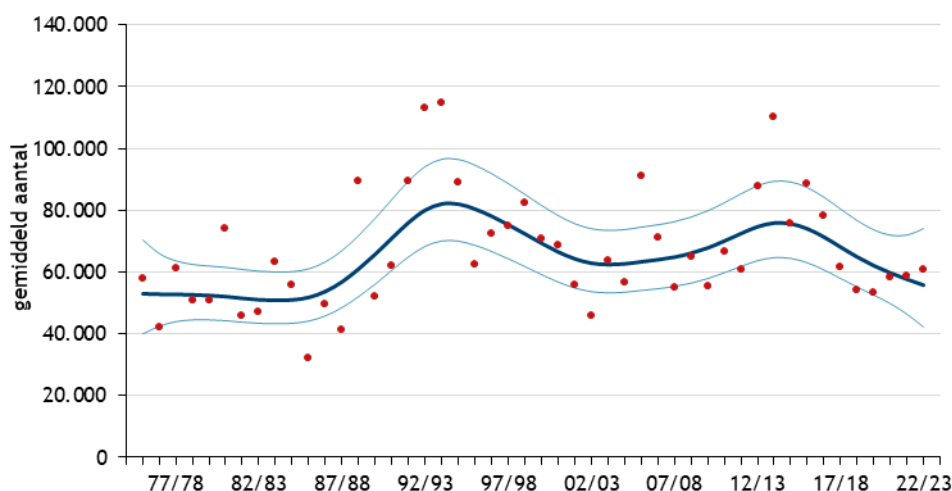
Verspreiding van de kanoet als niet-broedvogel in de periode 2016/17 - 2020/21. Weergegeven is het gemiddelde seizoensgemiddelde (vogels) per hoofdgebied (cluster van telgebieden).

5. Beoordeling landelijke Staat van Instandhouding

5.1 Trends en ontwikkelingen

De landelijke trend van de kanoet als niet-broedvogel laat op de lange termijn (1980/81-2022/23) een stabiele aantalsontwikkeling zien, op de korte termijn (2011/12-2022/23) is de aantalsontwikkeling onzeker (geen betrouwbare trendclassificatie mogelijk).

In de Waddenzee namen de winteraantallen (ondersoort *islandica*) af in de jaren negentig, samenvallend met intensieve kokkelvisserij. Tussen 1996 en 2005 verloren overwinterende kanoeten 55% van hun geschikte foerageergebied, terwijl het aantal kanoeten met 42% afnam. Eén van de vermoedelijke oorzaken is de mechanische kokkelvisserij die tot 2005 nog was toegestaan, waardoor de kwaliteit van schelpdieren afnam (Kraan *et al.* 2009). Na beëindiging van de mechanische kokkelvisserij heeft de overwinterende populatie zich duidelijk hersteld. Aandachtspunt is wel dat de Siberische Kanoet afneemt (van Roomen *et al.* 2022), wat dit voor de aantallen in Nederland gaat betekenen is onduidelijk. Voor meer trendinformatie wordt verwezen naar de [soortpagina van Sovon](#).

De aantalsontwikkeling van de kanoet als niet-broedvogel. Weergegeven is het seizoensgemiddelde in de monitoringgebieden (rode punten), de trendlijn (donkergekleurde lijn) en het 95% betrouwbaarheidsinterval van de trendlijn (lichtgekleurde lijnen). Deze grafiek is gebaseerd op het Meetnet Watervogels (seizoen juli t/m juni).

5.2 Beoordelingsaspecten Staat van Instandhouding 2022²

i. Verspreidingsgebied: gunstig

Het Nederlandse verspreidingsgebied van de kanoet is weinig veranderd in vergelijking met de periode rond 1980, dus ten tijde van de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn. Dit leidt tot een gunstige beoordeling van het aspect verspreidingsgebied.

ii. Populatie: gunstig

De populatieomvang in de periode 2014/15-2019/20 bevond zich ver boven een gunstig niveau voor de populatie. In combinatie met een stabiele aantalsontwikkeling op de lange termijn (1980/81-2019/20) leidt dit tot een gunstige beoordeling van het aspect populatie.

iii. Leefgebied: gunstig

De omvang en kwaliteit van het leefgebied worden als 'gunstig' beoordeeld.

iv. Toekomstperspectief: gunstig

Er zijn geen ontwikkelingen bekend die op de korte termijn (komende 12 jaar) in Nederland een belangrijke negatieve invloed op de populatie kunnen uitoefenen. Het toekomstperspectief is dan ook als 'gunstig' beoordeeld.

² Voor een uitgebreide toelichting van de beoordeling van de Staat van Instandhouding in 2022 wordt verwezen naar de bouwsteen (Sovon 2024) en Vogel *et al.* (2021).

5.3 Landelijke Staat van Instandhouding

De Staat van Instandhouding (SvI) van de kanoet als niet-broedvogel is in 2022 als gunstig beoordeeld (Sovon 2024). De eerdere SvI beoordelingen zijn in dit document opgenomen zodat zichtbaar is hoe deze over de jaren heen veranderd is³.

Aspect	1981	2004	2015	2022
Verspreidingsgebied	gunstig	gunstig	gunstig	gunstig
Populatie	gunstig	gunstig	gunstig	gunstig
Leefgebied	zeer ongunstig	matig ongunstig	matig ongunstig	gunstig
Toekomstperspectief	gunstig	matig ongunstig	gunstig	gunstig
Beoordeling SvI	matig ongunstig	matig ongunstig	matig ongunstig	gunstig

5.4 Landelijke instandhoudingsdoelstelling

Behoud van de omvang en van de kwaliteit van het leefgebied met een draagkracht voor het behoud van een populatie van ten minste 51.000 vogels (seizoensgemiddelde) (ministerie van LNVN 2026).

6. Drukfactoren

- **Klimaat:** door mondiale klimaatveranderingen stijgt de zeespiegel. Dit is voor steltlopers als de kanoet een risicofactor aangezien dit kan leiden tot een afname van het areaal wadplaten en daarmee afname van het foerageer- en rustgebied (Austin & Rehfish 2003).
- **Ziekten:** kanoeten bleken in de winter van 2021/22 vatbaar te zijn voor aviaire influenza. Er vond toen een aanzienlijke sterfte in het Waddengebied plaats (Schilt *et al.* 2023).
- **Verstoring door aanwezigheid:** verstoring vormt een potentieel risico. In samenhang met het voorkomen in grote concentraties hebben kanoeten een grote verstoringgevoeligheid. Vliegverkeer en recreatiedruk, zoals wandelaars, droogvallende schepen, gemotoriseerd verkeer en bezoeken aan wadplaten kunnen kanoeten verstoren (Krijgsveld *et al.* 2022). Uit onderzoek is gebleken dat er onderbenutting van potentiële foerageergebieden langs de Friese en Groningse vastelandskust plaatsvindt (Folmer *et al.* 2022). Dit heeft waarschijnlijk voor een groot deel met verstoring door recreatie te maken, maar ook de toename van slechtvalken speelt mogelijk een rol (Kleefstra *et al.* 2022, Folmer *et al.* 2022).
- **Sterfte door infrastructuur:** kanoeten zijn potentieel kwetsbaar voor aanvaringen met hoogspanningsverbindingen (Buij *et al.* 2020).
- **Verlies leefgebied:** landschappelijke en bodemveranderingen in getijdengebieden door werkzaamheden, herinrichting en baggerwerkzaamheden kunnen van invloed zijn op de aantallen en verspreiding van de kanoet. Zo heeft bijvoorbeeld de aanleg van de stormvloedkering in de Oosterschelde waarschijnlijk invloed op de populatie gehad door een verminderde getijdewerking (Schekkerman *et al.* 1994).
- **Visserij:** het omwoelen van de bodem door kokkelvisserij leidt direct en indirect tot een veranderde samenstelling van het prooiaanbod en tot afname van de favoriete prooidieren (Piersma & Koolhaas 1997, Piersma *et al.* 2001, Zwarts *et al.* 2003).

Invloeden van buiten Nederland

De flyway-populatie van de Groenlandse kanoet (ondersoort *islandica*) lijkt na een toename stabiel, terwijl de flyway-populatie van de Siberische kanoet (ondersoort *canutus*) een afname laat zien (Wetlands International 2025). De afname van de Siberische kanoet is mogelijk het gevolg van de door klimaatverandering veroorzaakte mismatch tussen de beschikbaarheid van insecten en de timing van de opgroei van de kuikens. Daardoor groeien de kuikens minder goed en worden ze minder groot en hebben ze ook minder lange snavels, waardoor ze in het overwinteringsgebied in Afrika minder hoogwaardig voedsel kunnen vinden. Deze klimaatverandering laat zich in Siberië sterker gelden dan in Canada en Groenland, het broedgebied van de Groenlandse kanoet (van Gils *et al.* 2016). Wat de afname van de Siberische kanoet voor de aantallen in de Nederlandse Waddenzee gaat betekenen is onduidelijk. Zo zijn de aantallen in Sleeswijk-Holstein in de noordelijke internationale Waddenzee afgenomen en in het Nederlandse Waddenzee stabiel (Blew *et al.* 2015, Kleefstra *et al.* 2022).

³Nieuwere beoordelingen van de Staat van Instandhouding zijn niet altijd één op één te vergelijken met eerdere beoordelingen door verschillen in de systematiek (ministerie van LNVN 2006, Foppen *et al.* 2016, Vogel *et al.* 2021).

7. Maatregelen voor beheer, herstel en uitbreiding

Hieronder worden aanbevolen maatregelen genoemd ten behoeve van de soort.

- Het beperken van recreatie in geschikte rust- en foerageergebieden voor de kanoet zal het risico op verstoring verminderen. Over het algemeen wordt bij recreatie als afstand tussen de groep vogels en de verstoring bron een bufferzone van minimaal 500 meter geadviseerd, en bij hoogwatervluchtplaatsen tot 1-2 kilometer, al kan de situatie tussen locaties verschillen. Rust op hoogwatervluchtplaatsen zijn van belang, wadlopen met groepen of vanaf droogvallende schepen zijn ongunstig voor de soort. In tijd (bijvoorbeeld periode rond hoogwater) en ruimte kunnen rustgebieden worden afgebakend (Krijgsveld *et al.* 2022).
- Het wordt aanbevolen om visserij die invloed heeft op bodemdieren waarvan de kanoet afhankelijk is (kleine schaaldieren zoals kokkels) zodanig te beperken dat geen uitputting van de voedselvoorraden in belangrijke foerageergebieden optreedt.

Onderscheid in maatregelen gericht op regulier beheer (instandhouding), preventie of herstel (aanvullende maatregelen om verslechtering te voorkomen of terug te draaien) en/of uitbreiding van leefgebied. Zie de tekst hierboven voor de volledige beschrijving van de maatregelen.

Maatregel	Regulier beheer	Preventie of herstel	Uitbreiding
Waarborgen voldoende rust		x	
Beperking visserij die invloed heeft op voedsel kanoet nabij belangrijk foerageergebied		x	

8. Bronnen

- Austin G.E. & Rehfish M.M. 2003. The likely impact of sea level rise on waders (Charadrii) wintering on estuaries. *Journal for Nature Conservation* 11: 43-58.
- Beukema J.J. & Dekker R. 2006. Annual cockle *Cerastoderma edule* production in the Wadden Sea usually fails to sustain both wintering birds and a commercial fishery. *Marine Ecology Progress Series* 309: 189-204.
- Blew J., Günther K., Hälterlein B., Kleefstra R., Laursen K. & Scheiffarth G. 2015. Trends of Migratory and Wintering Waterbirds in the Wadden Sea 1987/1988 - 2011/2012. Wadden Sea Ecosystem No. 34. Common Wadden Sea Secretariat, Joint Monitoring Group of Migratory Birds in the Wadden Sea, Wilhelmshaven, Germany.
- Buij R., Jongbloed S., van der Jeugd H., Klop E., Lagerveld S., Limpens H., Meeuwssen H., Ottburg F., Schippers P., Tamis J., Verboom J., van der Wal T., Wegman R., Winter E. & Schotman A. 2018. Kwetsbare soorten voor energie-infrastructuur in Nederland; Overzicht van effecten van hernieuwbare energie-infrastructuur en hoogspanningsleidingen op de kwetsbaarste soorten vogels, vleermuizen, zeezoogdieren en vissen, en oplossingsrichtingen voor een natuurinclusieve energietransitie. Wageningen Environmental Research Rapport 2883.
- Folmer E., Ens B. & van der Zee E. 2021. Analysis of high tide roost use and benthos availability for twelve shorebird species in the Dutch Wadden Sea. [A&W-rapport 19-469, Sovon-rapport 2021/52]. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Foppen R., van Roomen M., van den Bremer L. & Noordhuis R. 2016. De ecologische haalbaarheid van de Natura 2000 instandhoudingsdoelen voor vogels. Sovon-rapport 2016/51. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- van den Hout P. 2018. Kanoet *Calidris canutus*. Pp. 274-275 in: Sovon Vogelonderzoek Nederland 2018. Vogelatlas van Nederland. Kosmos Uitgevers. Utrecht/Antwerpen.
- van Gils J.A., Lisovski S., Lok T., Meissner W., Ożarowska A., de Fouw J., Rakhimberdiev E., Soloviev M.Y., Piersma T. & Klaassen M. 2016. Body shrinkage due to Arctic warming reduces red knot fitness in tropical wintering range. *Science* 352: 819-821.
- Kleefstra R., Bregnballe T., Frikke J., Günther K., Hälterlein B., Hansen M.B., Hornman M., Ludwig J., Meyer J. & Scheiffarth G. 2022. Trends of migratory and wintering waterbirds in the Wadden Sea 1987/1988 - 2019/2020., Common Wadden Sea Secretariat, Expert Group Migratory Birds, Wilhelmshaven, Germany.
- van Kleunen A., van Roomen M., Janssen J.A.M., Kuiters A.T., van Winden E., Boele A., Schmidt A.M. & van Vreeswijk T. 2017. Advies over correcties en bijstellingen van Natura 2000-doelen; Achtergronddocument bij het rapport Advies over de Natura 2000 doelensystematiek en Natura 2000-doelen. Rapport 2779C. Sovon-rapport 2016/27. Wageningen Environmental Research, Wageningen.
- Koolhaas A., Dekinga A. & Piersma T. 1993. Disturbance of foraging Knots by aircraft in the Dutch Wadden Sea in August-October 1992. *Wader Study Group Bull.* 68: 20-22.
- Kraan C., van Gils J.A., Spaans B., Dekinga A., Bijleveld A., van Roomen M., Kleefstra R. & Piersma T. 2009. Landscape-scale experiment demonstrates that Wadden Sea intertidal flats are used to capacity by molluscivore migrant shorebirds. *Journal of Animal Ecology* 78: 1259-1268.
- Krijgsveld K.L., Klaassen B. & van der Winden J. 2022. Verstoring van vogels door recreatie. Literatuurstudie van verstoringsgevoeligheid en overzicht van maatregelen. Deel 1 hoofdrapport & deel 2 soortbesprekingen. Uitgave Vogelbescherming Nederland, Zeist.
- Leopold M.F., Smit C.J., Goedhart P.W., van Roomen M., van Winden E. & van Turnhout C. 2004. Langjarige trends in aantallen wadvogels in relatie tot de kokkelvisserij en het gevoerde beleid in deze; eindverslag EVA II (Evaluatie schelpdiervisserij tweede fase) Deelproject C2. Alterra-rapport 954. Alterra, Wageningen.
- Ministerie van LNV. 2006. Natura 2000 doelendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.
- Ministerie van LVVN. 2026. Natura 2000 Doelendocument 2026; vernieuwde landelijke doelen voor Natura 2000-habitattypen en -soorten. Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur. Den Haag.
- Piersma T., Koolhaas A. & Dekinga A. 1993. Interactions between stomach structure and diet choice in shorebirds. *Auk* 110: 552-564.
- Piersma T., Hoekstra R., Dekinga A., Koolhaas A., Wolf P., Battley P. & Wiersma P. 1993. Scale and intensity of intertidal habitat use by Knots *Calidris canutus* in the western Wadden Sea in relation to food, friends and foes. *Neth. J. Sea res.* 31: 331-357.
- Piersma T. & Koolhaas A. 1997. Shorebirds, shellfish(eries) and sediments around Griend, western Wadden Sea, 1988-1996. Rapport 1997-7. NIOZ, Texel.

- Piersma T., Koolhaas A., Dekinga A., Beukema J.J., Dekker R. & Essink K. 2001. Long-term indirect effects of mechanical cockle-dredging on intertidal bivalve stocks in the Wadden Sea. *Journal of Applied Ecology* 38: 976-990.
- Piersma T. & van Gils J.A. 2011. The flexible phenotype: a body-centred integration of ecology, physiology, and behaviour. Oxford University Press, Oxford.
- Schekkerman H., Meininger P.L. & Meire P.M. 1994. Changes in the waterbird populations of the Oosterschelde (SW Netherlands) as a result of large-scale coastal engineering works. *Hydrobiologia* 282/283: 509-524.
- Schilt B., Heidinga D., Bijkerk W., Gotjé W. & Versloot F. 2023. Ecologische evaluatie Natura 2000 beheerplannen; Natura 2000-beheerplan Noordzeekustzone, Rijkswaterstaat. Referentie 128201/23-013.445. Witteveen + Bos Raadgevende ingenieurs B.V., Deventer.
- Vogel R., Foppen R., van den Bremer L., van Turnhout C.A.M. & van Roomen M. 2021. Methodiek voor de bepaling van de staat van instandhouding van vogels. Sovon-rapport 2021/26. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Vogel R., Zoetebier D., van Winden E., Sierdsema H., Foppen R. & van den Bremer L. 2024. Geactualiseerd landelijk overzicht van vogelsoorten met concentraties van (inter)nationaal belang. Sovon-rapport 2024/13. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Zwarts L. & Blomert A.M. 1992. Why Knot *Calidris canutus* take medium-sized *Macoma balthica* when six prey species are available. *Marine Ecology-Progress Series* 83: 113-128.
- Zwarts L., Dubbeldam W., Essink K., van de Heuvel H., van de Laar E., Menke U., Hazelhoff L. & Smit C.J. 2003. Bodemgesteldheid en mechanische kokkelvisserij in de Waddenzee. EVA II deelrapport G. RIZA, Lelystad.

Geraadpleegde websites

- Sovon Vogelonderzoek Nederland. 2024. Bouwsteen Kanoet niet-broedvogel. <https://stats.sovon.nl/stats/soort/4960> . Geraadpleegd op 10/01/2025.
- Wetlands International. 2025. Waterbird Population Estimates. <http://wpe.wetlands.org/>. Geraadpleegd op 30/01/2025.